

סיפור על אהבה וחושך (ד)

אנו ממשיכים לפרסם קטעים מתוך ספרו של עמוס עוז "סיפור על אהבה וחושך" (הוצאת כתר)

הייתי בן יחיד

הייתי בן יחיד, ושניהם הטילו את כל כובד אכזבתיים על כתפי הקטנות: קודם כל, היה עלי לאכול היטב ולישון הרבה ולהתרחץ בישודיות ובלי שום פשרות, משום שבכך ישתפרו סיפוי לגדול ולהרהיב כל עין (להיות יפה) ולקיים סוף-סוף לפחות קצת ממה שנעוריהם של הורי הבטיחו. ציפו ממני שאלמד לקרוא ולכתוב עוד לפני גיל בית הספר: שניהם התחרו ביניהם מי ירעיף ("ישפור", יתן הרבה) עלי יותר פיתויים ושוקר (כסף, מתנות) תמורת לימוד האותיות (שגם ללא השוקר והפיתויים קסמו לי ונפקחו לקראתי בקלות, כמו מעצמן). וכשהתחלתי לקרוא, כבן חמש, דאגו שניהם להרכיב לי תפריטי קריאה טעימים אך גם מזינים וצתירי (עשירים בהרבה) ויטמינים תרבותיים.

לעתים קרובות היו משתפים אותי בשיחות על נושאים שבכתים אחרים ודאי לא עירבו בהם ילדים קטנים. אמא, מצדה, העתירה עלי סיפורי קוסמים, גמרי לילה, שדים, בקתות מכושפות בלב יער, אבל היתה משוחחתי עמי בכובד-ראש (פרצינות) גם על מעשי פשע, על רגשות שונים, על חיהם וסבלם של האמנים הגאונים, על מחלות רוח ועל חיי הנפש של בעלי חיים ("אם רק תסתכל היטב, תוכל לראות שבכל אדם יש איזו תכונה בולטת שעושה אותו דומה לאחד היצורים, זה חתול וזה רוב וזה שועל וזה חזיר. גם בצורת הפנים ובמבנה הגוף רואים בכל אדם את החיה הקרובה לו").

ואילו אבא הביא אותי בסודות מערכת השמש, מחזור הדם, "הספר הלבן" הבריטי, האבולוציה, תיזו המופלאים של הרצל, הרפתקות דון קישוט, דברי ימי הכתב והדפוס וגם יסודות הציונות ("בגולה היו חיי היהודים רעים מאוד, כאן בארץ ישראל עדיין לא קל לנו, אך בקרוב תקום המדינה העברית והכל יהיה טוב ורענן. כל העולם עוד יבוא וישתאה (יתפלא) לראות את כל מה שהעם היהודי הולך ויוצר כאן").

הורי, סבא וסבתא, ידידי משפחה רגשניים, שכנים

שוחרי (אוהבי) טוב, כל מיני דודות מקושטות, שופעות חיבוקי דוב ונוטפות נישוקים שמנוניים (נשיקות שמנות), כולם התפעלו (התלהבו) בלי הרף (בלי הפסקה) מכל מלה שהוצאתי מפי: הילד נבון (חכם) עד להפליא; הילד מקורי; הילד רגיש; הילד כל-כך מיוחד; הילד מפותח למעלה מכפי גילו; הילד הוגה (כמו פילוסוף); הילד מבין כל דבר, לילד יש עיני אמן. אני, מצדי, התפעלתי כל-כך מהתפעלויותיהם, עד שבהכרח נמלאתי התפעלות מעצמי: הלא הם

עמוס קלוזנר (עוז) והוריו

” כולם התפעלו בלי הרף מכל מלה שהוצאתי מפי: הילד נבון עד להפליא; הילד מקורי; הילד רגיש; הילד כל-כך מיוחד; הילד מפותח למעלה מכפי גילו; הילד הוגה; הילד מבין כל דבר, לילד יש עיני אמן”

מבוגרים, פלומר – יצורים יודעי כל וצודקי קבע, והם כולם הרי תמיד-תמיד אומרים עלי שאני פנה חכם, ובכן אני פנה חכם. הם כולם אומרים שאני כל-כך מעניין, וגם בכך אני פמוכן נוטה להסכים עמם; ושאני ילד רגיש ויצירתי וקצת משהו וגם קצת משהו אחר (שניהם בלועזית), ועם זאת – ילד מקורי ומפותח וכה נבון והגינני וגם מתוק פנה וכו'.

בהיותי מלא יראת כבוד בפני עולם המבוגרים ובפני ערכי הסדר הקיים, ובאין לי אחים, אחיות או חברים שיאזנו (איזון – בלאנס) קצת את פולחן האישיות (כמו הערצה למנהיג גדול) המקיף אותי, נאלצתי להצטרף בענווה (פצניעות) אך בכובד-ראש לדעתם הפללית של המבוגרים עלי.

יש שבוערבי החורף היינו משוחחים שלושתנו סביב שולחן המטבח לאחר ארוחת הערב. ריברנו בקולות נמוכים מפני שהמטבח היה רחוק ונמוך כצינוק (תא של אסירים בפלא), ובלי להיכנס אף פעם זה בתוך דברי זה (אבא ראה בכך תנאי מוקדם לכל שיחה). היינו משוחחים, למשל, על הדרך שבה אדם עיוור או גם יצור מוכב אחר עשויים לקלוט את עולמנו. ואולי עקרונית כולנו דומים, בעצם, לאיזה חיינר עיוור?

שוחחנו על ילדי סין והודו, על ילדי הפרואים והפלאחים הערבים, על ילדי הגטו, על ילדי המעפילים, וגם על ילדי הקיבוצים, שאינם שייכים להוריהם אלא כבר בהגיעם לגילי הם מתחילים לחיות חיי קהילייה עצמאית שהם עצמם אחראים עליה, מנקים בתורנות את חדריהם ומחליטים להם בכוחות עצמם, בהצבעה, באיזו שעה הם מכבים את האור ושוכבים כולם לישון.

אחרי ארוחת הערב היינו עומדים שלושתנו בשורה, כמו ערוכים למסדר, אבא ואחרי אבא ואחריה אני, פנינו אל הקיר שהיה מפותח (שחור מפיח) באשמת הפרימוס והפתיליה, וגבנו מופנה אל המטבח: אבא רכון (מתכופף) אל הכיור, שוטף מסבן ושוב שוטף פלי אחר פלי ומניח פלי-פלי בזהירות בעמדת הייבוש, שממנה שולפת (מוציאה) אמא את הצלחות הנוטפות ואת הכוסות הרטובות ומנגבת ומניחה אחת-אחת במקום.

את מבצע ניגוב המזלגות הכפות והכפיות ניהלתי אני, וגם מיינתי, וגם הנחתי בכוחות עצמי במגרה. החל מגיל שש בערך הרשו לי לנגב אף את סכיני השולחן, אך בהחלט ובשום פנים ואופן לא את סכין הלחם ולא את סכיני הירקות והבשר.

- המשך יבוא -